

WSPOMNIENIE O PROF. ZW. DR. JÓZEFIE BRODZIE (1920–2019)

Hubert Szramka

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Prof. zw. dr Józef Broda urodził się 22 stycznia 1920 roku na wsi w powiecie Busko-Zdrój w rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczał do gimnazjum i liceum w Mielcu. W chwili wybuchu II wojny światowej miał ukończoną I klasę liceum humanistycznego. Egzamin z zakresu II klasy liceum oraz egzamin dojrzałości zdał w 1942 roku na kompletach tajnego nauczania. W latach 1943–1947 studiował historię na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (w latach 1943–1944 na tajnym UJ). W okresie okupacji brał udział w ruchu oporu jako członek Batalionów Chłopskich (1942–1944). W maju 1947 roku rozpoczął pracę na Uniwersytecie Poznańskim w Katedrze Historii i Socjologii Wsi, najpierw jako starszy asystent, a od marca 1948 roku jako adiunkt. W 1951 roku w związku z likwidacją macierzystej Katedry, dzięki życzliwości i wsparciu prof. dr. hab. Tadeusza Molendy, przeszedł jako adiunkt do Wyższej Szkoły Rolniczej do Katedry Ekonomiki Leśnictwa. Prof. dr. hab. Tadeusz Molenda w ramach Katedry Ekonomiki Leśnictwa utworzył Zakład Historii i Geografii Gospodarczej Leśnictwa, którego kierownikiem został dr Józef Broda i którym kierował do jego likwidacji w 1970 roku, spowodowanej reorganizacją uczelni, tj. likwidacją katedr i powstaniem instytutów. W 1954 roku został mianowany przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną docentem historii leśnictwa, w 1960 roku profesorem nadzwyczajnym, a w 1971 roku profesorem zwyczajnym. W 1990 roku przeszedł na emeryturę. Jest twórcą poznańskiej szkoły historii leśnictwa. Prof. J. Broda był członkiem wielu towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Historycznego (od 1952), Komisji Historycznej PTPN (od 1952), Komisji Historii Leśnej PTL (od 1956 był jej wiceprzewodniczącym, od 1982 przewodniczącym), Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN (od 1968), Zespołu Historii Nauk Leśnych w Zakładzie Historii Nauk, Oświaty i Techniki PAN (wiceprzewodniczący w okresie

Adres do korespondencji – Corresponding author: Hubert Szramka, Katedra Ekonomiki Leśnictwa Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 71c, 60-625 Poznań

istnienia tego zespołu 1968–1982), Komitetu Nauk Leśnych PAN (1978–1992), Komisji Koordynacji Badań nad Dziejami Wsi w Komitecie Nauk Historycznych PAN (1958–1976), Rady Naukowej Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie (1977–2010). W latach 1985–2003 był redaktorem naczelnym „Studiów i Materiałów Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie”, a w latach 2007–2015 członkiem Rady Redakcyjnej tego wydawnictwa. Prof. J. Broda w okresie swej pracy naukowej zajmował się prawie wyłącznie badaniami z zakresu historii leśnictwa, częściowo również drzewnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Prowadził wykłady z historii leśnictwa dla studentów Wydziału Leśnego, rozszerzając ich zakres o nowe treści w miarę rozwoju swych badań naukowych. Był promotorem w trzech przewodach doktorskich i konsultantem w jednym przewodzie habilitacyjnym. W działalności naukowej najbardziej twórczym okresem był okres po przejściu na emeryturę. Jego dorobek naukowy obejmuje około 145 pozycji opublikowanych, w tym około 130 rozpraw, monografii i artykułów naukowych oraz dwa podręczniki akademickie: *Zarys historii gospodarstwa leśnego w Polsce* (1988) oraz *Historia leśnictwa w Polsce* (2000). Badania (i publikacje) zawierają materiał w bardzo szerokich ramach czasowych: od XV wieku, od którego J. Broda rozpoczął swe badania, aż do czasów współczesnych. Do szczególnie cennych publikacji należy zaliczyć: *Okręg Lasów Państwowych w Poznaniu w dwudziestoleciu międzywojennym i pięćdziesięcioleciu powojennym na tle ogólnego rozwoju lasów państwowych w Polsce* (1995), *Eksperyment z bezzrębówką w lasach państwowych w końcu lat czterdziestych* (1996), *Czy teza W. Jedlińskiego o gospodarczych przyczynach powstania w Polsce tzw. pasa bezzwierkowego znajduje potwierdzenie w badaniach historycznych?* (1996), *Gradacje strzygoni choinówki w lasach państwowych Wielkopolski i Pomorza Gdańskiego w okresie międzywojennym* (2003), *Rozwój ruchu oporu w Polsce w okresie II wojny światowej i udział w nim leśników polskich* (2003), *Ostatnie dni i godziny A. Loreta przed aresztowaniem przez sowietów 17 IX 1939 roku* (2005), *Początki i rozwój gospodarstwa leśnego w lasach rządowych Królestwa Polskiego* (2007). Na uwagę zasługuje także jego duży udział w pracach redakcyjnych. Był współredaktorem (i jednym z autorów) pomnikowego dzieła pt. *Dzieje lasów, leśnictwa i drzewnictwa w Polsce* (1965), dwutomowej monografii *Lasy Państwowe*, tom I (1992) obejmuje okres międzywojenny, tom II (1997) dotyczy lat powojennych do 1990 roku, redaktorem i autorem trzytomowego dzieła *Z dziejów Lasów Państwowych i leśnictwa polskiego* (2006) oraz autorem dwutomowego dzieła *Dzieje najnowsze leśnictwa w Polsce 1918–2006* (2007), będącego podsumowaniem dotychczasowych badań i wiedzy. Dla absolwentów i pracowników Wydziału Leśnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu szczególnie cennym opracowaniem jest dzieło pt. *Dzieje akademickich studiów leśnych w Poznaniu 1919–2009. Nauka dla praktyki leśnej*. Ukazało się ono pod redakcją prof. J. Brody w 2009 roku z okazji 90-lecia studiów leśnych i 60-lecia Wydziału Leśnego w Poznaniu. Szczególnie miejsce w dorobku naukowym zajmuje książka *Wśród śniegów i bagien tajgi* (2004), w której prof. J. Broda opracował relacje leśników deportowanych w 1940 roku z ziem wschodnich II Rzeczypospolitej w głąb Związku Radzieckiego. Zasługą profesora jest duży dorobek publikacyjny i dydaktyczny. Dzięki wykładom z przedmiotu historia leśnictwa setki studentów uświadomiło sobie znaczenie

historii dla ogólnego rozwoju świadomości narodowej i zawodowej leśników oraz dla zrozumienia zmian zachodzących obecnie w Polsce. Profesor Józef Broda został odznaczony następującymi odznaczeniami: Krzyżem Partyzanckim, Medalem Wolności i Odznaką Grunwaldzką (1948), Honorową Złotą Odznaką PTL (1966), Odznaką 1000-lecia Państwa Polskiego (1967), odznaką „Zasłużony dla Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego” (1968), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1973). Od 1994 roku był honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa Leśnego, które w 2008 roku wyróżniło go medalem „Pro Bono Silvae”. Zmarł 6 stycznia 2019 roku i pochowany został na Cmentarzu Górczyńskim w Poznaniu.

WSPOMNIENIA O PROF. ZW. DR. JÓZEFIE BRODZIE (1920–2019)

Streszczenie

Prof. zw. dr Józef Broda żył w latach 1920–2019. Szkołę średnią i częściowo studia wyższe odbył w okresie okupacji na tzw. kompletach tajnego nauczania. Od 1947 roku związał się z Poznaniem, pracując na Uniwersytecie Poznańskim, a od 1951 roku na Uniwersytecie Przyrodniczym. Był znanym i uznanym historykiem zajmującym się leśnictwem. Był twórcą poznańskiej szkoły historii leśnictwa. Opublikował około 145 prac poświęconych głównie historii leśnictwa. Na szczególne wyróżnienie zasługuje obszerna książka pt. *Wśród śniegów i bagien tajgi* (2004), w której opracował relacje leśników polskich zesłanych w 1940 roku w głąb Związku Radzieckiego. Za zasługi dla rozwoju wiedzy uzyskał szereg wyróżnień i odznaczeń, m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski w 1973 roku oraz medal „Pro Bono Silvae” w 2008 roku.

Słowa kluczowe: historia leśnictwa, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

MEMORIES ABOUT PROF. DR. JÓZEF BRODA

Summary

Professor Dr. Józef Broda (1920–2019) graduated the high school and partly university studies during the German occupation on the so-called “secret teaching sets”. From 1947, he came to Poznań while working at the Poznań University and since 1951 at the Poznań University of Life Sciences. He was a well-known and recognized historian dealing in forestry, who was the pioneer in this in Poznań. He published about 145 papers and books devoted mainly to the history of forestry, a special deserves special mention: *Wśród śniegów i bagien tajgi* (Among the snow and taiga marshes) (2004), in which was developed the accounts of Polish foresters deported in 1940 into the Soviet Union. He received a few distinctions including Knight’s Cross of the Order of Polonia Restituta in 1973 and Pro Bono Silvae in 2008.

Keywords: history of forestry, Poznań University of Life Sciences, Forest Culture Centre in Goluchow